

Stručni rad

UDK 811.163.2(091)

**Draško DOŠLJAK (Berane)**

Filološki fakultet UCG – Nikšić

drasko.d@t-com.me

## **VRIJEDAN DOPRINOS PROUČAVANJU JEZIKOSLOVNE BUGARISTIKE**

*(Sprachwissenschaftliche Perspektiven der Bulgaristik, ur.*

Martin Henzelmann, Standpunkte – Innovationen –

Herausforderungen, Slawistik, Band 8, Frank & Timme, Berlin, 2020)

Ovaj zbornik radova posvećen je bugarskim studijama i odaje zasluge marburškom profesoru, balkanologu i zasluženom slavisti Helmutu Šaleru. Izdavač i urednik knjige je njemački slavista Martin Henzelman koji se prvenstveno bavi naučnim istraživanjima bugarskoga, srpskoga i crnogorskoga jezika. Zbornik sadrži ukupno 342 stranice, zatim čestitke, četiri glavne teme i na kraju spisak autora dat azbučnim redom.

Prvi tematski kompleks povezan je s bugarskom jezikom u prošlosti i danas. U njemu se autori prije svega bave pitanjima frazeologije i kompjuterskog prevođenja. Stefka Georgijeva i Svjetlana Šuležkova kontrastivno dokumentuju zanimljive inovacije koje su se razvile, na primjer u bugarskom i ruskom jeziku. Posebno je period nakon političkih promjena 1990-ih proizveo mnoštvo inovacija koje dokazuju integraciju oba jezika u opšteevropski kontekst. U nastavku je dat rad Donalda Dajera o proučavanju automatskih programa za prijevod, koji se sada mogu besplatno koristiti na internetu. Istražuje se zašto su neke strukture u prijevodima tačne, a druge nijesu. Iz ovom poglavlju zbornika ne samo da je razvidno kako se savremeni bugarski jezik razvija, već se informišemo i o uporednim lingvističkim perspektivama o aktuelnim problemima.

Sljedeći segment fokusiran je na teme etimologije, kulturnog transfera i jezičkog kontakta. Već iz ovog podnaslova vidimo da se u knjizi široko proučava bugaristika. U njemu, balkanolog Tede Kal predstavlja istorijsku studiju o transferu znanja i kulture u Otomanskoj Bugarskoj. On osvjetljava kontakte između Bugara, Sefarda i Turaka i pokazuje dijahronijsku dinamiku koja iz toga proističe u Bugarskoj. Slijedi veoma obiman prilog Aleksisa Manastera

Ramera, koji kao istoričar jezika na zanimljiv, ali i provokativan način otvara novi pogled na neka kontroverzna etimološka pitanja. Turkolog Zoja Barbo-lova detaljno klasifikuje i analizira kako je osmansko-turska pozajmljena lek-sika prilagođena bugarskom jeziku. Njezina klasifikacija obuhvata sve glavne strukturne i leksikološke kategorije. Nakon toga, urednik Martin Hencelman dokumentuje kako su hibridnost i elementi pozajmice integrisani u bugarski jezik. Perspektiva se u tom članku kreće od turcizama do najnovije termino-loške inovacije u Evropskoj uniji. Konačno, ovo poglavlje pokazuje kako su na jezičke i kulturne interakcije između bugarskoga jezika i kulture uticali strani elementi. Na razumljiv i jasan način objašnjeno je koje efekte ispitivani procesi imaju na savremeni bugarski standardni jezik.

U centru narednoga tematskoga bloka nalazi se banatski bugarski je-zik, varijetet koji se govori u Banatu u Rumuniji i Srbiji, i u kome se razvila sopstvena književna norma. Međutim, ova norma funkcioniše samo u vrlo ograničenoj mjeri, pa i ne u svim oblastima. Tu, Marinela Mladenova opisuje kako je ova mala grupa banatskih Bugara uspjela da razvije svoju književnu tradiciju. Nakon toga slijedi rad Klausa Štajnkea, koji ne samo da daje nešto drugačiji pogled na ovu grupu, već daje i prognozu za perspektive i razvoj njihovog jezičkog varijeteta. Dodatna vrijednost ovoga odjeljka knjige je ne-sumnjivo to što su oba autoraiskusni stručnjaci u oblasti banatskoga bugar-skoga jezika i sa čitaocem dijele i neka dragocjena iskustva iz sopstvenoga terenskoga istraživanja.

Naredno poglavlje osvjetljava bugarski jezik u Besarabiji. Ovđe je fo-kus na ukrajinskoj strani toga izuzetno zanimljivoga istorijskoga prostora. Is-početka, Ivan Ilijev daje utemeljeni pregled dijalekata u selima Loštinovka i Suvorovo. Lingvističke osobitosti se analiziraju na pozadini bugarskoga nase-ljavanja Besarabije. Posljednji prilog Valentine Kolesnik takođe je posvećen razvoju i šarolikosti različitih bugarskih dijalekata u Besarabiji. Pored oso-benosti koje karakterišu ove dijalekte, pominju se i dio kulturnog nasljeđe. Ovaj dio knjige donosi mnogo detalja o krajnjem jugozapadu Ukrajine i o dijalekatskoj rasprostranjenosti lokalnoga bugarskoga stanovništva.

Posljednji dio knjige čine informacije o autorima, što korisnike knjige obavještava o naučnim oblastima kojima se autori bave, kao i o njihovim me-đunarodnim ekspertizama.

Ovakav zbornik radova dragocjen je doprinos jezikoslovnoj bugaristi-ci. Razmatraju se važne teme koje se mogu prepoznati za mnoge jezike na našim prostorima, kao što su raznolikost varijeteta, problemi standardizacije, opisivanje podvarijeteta, intenzivan jezički i kulturni kontakt s tursko-musli-manskim okruženjem, kontrastivne analize i emigracija. Prednosti publikacije nalaze se u velikoj stručnosti i argumentovanosti s kojom su napisani radovi,

te u tretiranju složenih pitanja koja stoje u tradiciji bugaristike, ali i klasične balkanologije i slavistike. S obzirom na to ova se knjiga preporučuje naučnom kadru koji se bavi južnoslavističkim temama.